

Titel: text, [fonem] 145-0020

Citation: "text, [fonem] 145-0020", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 9. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_145-shoot-wacc-1992_0005_145_fonem_0020_p9_bP8_TB00007/facsimile.pdf (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

hvor han bygger paa "pattern"). - Martinet har reduceret det til at være et problem om identifikation af leddene med andre fonemer i systemet.

M.h.t. problemet om reduktion under hensyntagen til fonetisk lighed har Martinet i et af sine senere arbejder (B 42) hævdet at det ved x identifikationen af lyd i forsk. stilling ikke drejede sig om fonetisk substans men om konstateringen af at de adskiltes fra andre ved samme distinktive træk (altsaa b i forled adskiller sig fra v, p, m etc. paa samme maade som b i udlyd fra v, p, m). Her gær nu for det første neutralisationer og defektiv fordeling vanskeligheder, desuden vil det blot sige at identifikationsproblemet forlægges til de distinktive træk.

Specielt for Pragskolen er deres anvendelse af begrebet neutralisation (Aufhebung der Gegensätze), ex. tysk har i forlyd d og t, i udlyd kun t. Rade-Rat. - Amerikanerne og Jones bruger slet ikke dette begreb. De siger simpelthen at d mangler i udlyd. Og det er ogsaa naturligt naar man gaar ud fra lyd der skal grupperes i familier. Men naar man gaar ud fra oppositionerne er det anderledes. I udlyd er der ingen opposition mellem d og t. Deraf kan sluttes at det hverken er d el. t, men noget tredje: T. I begyndelsen betragtede fonologerne disse saskaldte "archifonemer" som en slags fonemer der indgik i inventaret. Men det komplicerer jo fremstillingen ~~xx~~ hel del. Senere regnede man dem ikke med til inventaret. - Og M. har fornylig (Ann. af Pike. Phonemics 5, p. 282-85) sagt at man i et tilfælde som Rade Rat bør skrive d i udlyd, hvad der ogsaa vilde være mere i overensstemmelse med native reaction. - Pragerne, id neutralisation er stort set det samme som Hjelmslevs ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~, men dog ikke helt. Hjelmslev anerkender kun sammenfald hvor der er mekaniske ~~xxxx~~ alternationer ~~xx~~ (altsaa i Rat er der sammenfald, men ikke i ståhen (da t her ikke veksler med d)), samt vist ogsaa hvor manifestationen er en sællenting selv uden alternationer (3). Pragerne kræver ikke alternationer, Derved opstaar naturligvis problemet i tilf. som st-, hvorfor man ikke regner med sammenfald t-r og ikke t-d (sr- findes jo heller ikke). Men dette undgaas ved den begrænsning, at der kun regnes med sammenfald mellem fonemer, ~~xx~~ der har fælles egenskaber som ikke forekommer samlet ved andre fonemer (ex. ~~xx~~ t-d dental oral lukkelyd)-.

Det mest karakteristiske for Pragskolen er imidlertid opstillingen af et sprogs foneminventar i system byggede paa de distinktive egenskabers fonetiske beskaffenhed -: vokaltrekanter og firkanter som

e	a	o	u	xxxxxx	e	a	alt efter om antal-
i	o	u			e	o	
					i	u	

let er ulige el. lige, og opstillet

efter sabbningsgrad (lodret) ²⁾ artikulationssted (vandret) (Trub. og Jakobson bruger mest auditiv terminologi) og tilsv. for kons. saa vidt det gaar. - En modsætning kan iflg. Trubetzkoj have enten to led (saa er den eendimensional -ex. i-u i ex. ovenfor) eller flere, saa er den multidimensional (ex. ixxu, o, a). Desuden er der flere ~~xxxx~~ logiske underafdelinger. Et ~~xxxx~~ karakteristisk træk i den videre udvikling af fonologien hos Roman Jakobson er at han benægter de multidimensionale modsætninger. Alle modsætninger er endimensionale (el. som det nu hedder binære). (se B 34 og spec. 36). Det er for ham blevet et fuldstændigt dogme, og han finder støtte for det i informationsteorien. Men mens han indrømmer at det her

Er det det samme?